

Spolufinancováno
Evropskou unií

Analýza lokality Hanušovice

Jiří Švanda, Matouš Knapp

listopad 2025

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus v rámci projektu „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení (KP)“, reg. číslo projektu: CZ.03.02.02/00/22_004/0000341

Obsah

Obsah	1
Úvod.....	3
Makrokontext lokality	4
Základní sociodemografická charakteristika města Hanušovice.....	4
Index sociálního vyloučení v Hanušovicích	4
Příjemci sociálních dávek v Hanušovicích	5
Nezaměstnanost	5
Předčasné odchody ze základních škol.....	6
Dluhy a exekuce optikou statistických dat	6
Mezokontext lokality	7
Problematika bydlení a sociálně vyloučených lokalit	7
Klíčové aktéři v oblasti sociálního začleňování.....	8
Mikrokontext Nádražní 256.....	12
Bytový dům Nádražní.....	12
Kdo má v komunitě vliv	13
Aktuální potřeby obyvatel lokality U Nádraží	13
Zlepšení stavu okolí bytového domu a vytvoření prostoru	14
Řešení stavu bytů a údržby s majiteli	14
Nedostatek kulturního a volnočasového vyžití	15
Shrnutí	16
Doporučení:	17
Zdroje.....	18

Úvod

Předkládaný text vznikl v rámci projektu Odboru (Agentury) pro sociální začleňování (dále jen ASZ) “Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení” (reg. číslo CZ.03.02.02/00/22_004/0000341, dále jen Podpora KP), jehož součástí je realizace komunitní práce ve městě Hanušovice v rozmezí let 2023 až 2025. Analytický dokument vznikl pro potřeby realizace komunitní práce v rámci aktualizace makrokontextu, mezokontextu a analýzy mikrokontextu lokality, a to v situaci končící realizace v rámci projektu Podpora komunitní práce ASZ a plánované navazující realizace komunitní práce organizací Jekhetane. Dokument bude dále poskytnut spolupracujícím lokálním aktérům, zejména organizaci Jekhetane a místní samosprávě, kteří jej využijí jako podklad pro budoucí komunitní práci v obci.

Sběr dat, realizovaný pracovníky ASZ v projektu Podpora KP, probíhal v měsících květnu – srpnu roku 2025. Text přináší interpretaci aktuálních institucionálních dat z oblasti příjmu sociálních dávek, zaměstnanosti, bydlení a zadluženosti. Dále nabízí informace získané z terénního šetření ve vyznačených lokalitách, kde jsou dlouhodobě pozorovány negativní jevy spojené se sociálním vyloučením, sousedským soužitím nebo veřejným míněním. Lokality byly mapovány komunitním pracovníkem projektu s podporou pracovníků organizace Jekhetane. Kromě opakovaných vstupů do lokalit (přímé pozorování, rozhovory s obyvateli lokalit) byly provedeny individuální rozhovory se zástupci klíčových institucí ve městě (MAS Horní Pomoraví, pracovník společnosti Jekhetane, pracovnice společnosti Podané ruce, starosta města, sociální pracovnice města a tajemník města). Text obsahuje také stručný výčet institucí z oblasti sociálního začleňování a sociálních a souvisejících služeb, poskytovaných ve městě. Na závěr jsou předložena doporučení pro realizaci komunitní práce.

Makrokontext lokality

Základní sociodemografická charakteristika města Hanušovice

Hanušovice se nacházejí v podhůří Jeseníků, v severozápadní části Olomouckého kraje přibližně 17 kilometrů od Šumperka. Jsou správním centrem – obcí s pověřeným obecním úřadem II. typu (POÚ) a administrativně spadají pod ORP a okres Šumperk. K 1. 1. 2025 činil počet zdejších obyvatel 2889 osob (ČSÚ, nedatováno).

Hanušovice mají vcelku rozsáhlou síť služeb a občanského vybavení. Nachází se zde řada prodejen, včetně supermarketu Penny market, zdravotnické středisko, turistické informační centrum, několik restaurací či provozoven s občerstvením, čerpací stanice atd. Pobočky zde mají také poskytovatelé sociální služeb a sídlí zde Místní akční skupina (dále jen MAS) Horní Pomoraví. Mezi největší zaměstnavatele v obci patří firmy Pivovar Holba, a.s. nebo KOSTKA - kolobka, s.r.o.

Index sociálního vyloučení v Hanušovicích

Agentura pro sociální začleňování vyvinula jednotný nástroj – index sociálního vyloučení, který v sobě zahrnuje klíčové ukazatele z různých oblastí sociálního vyloučení a umožňuje tedy v celorepublikovém i lokálním rozsahu míru zatížení sociálním vyloučením posoudit.

Škála indexu nabývá hodnot od 0 do 30 bodů, přičemž hodnota 0 znamená absenci nebo minimální rozsah sociálního vyloučení a hodnota 30 bodů nejvyšší míru zatížení sociálním vyloučením. Základní územní úrovní, k níž se index sociálního vyloučení vztahuje, reprezentují obce. (ASZ, nedatováno, kráceno).

Index se skládá z několika indikátorů, přičemž jednotlivé indikátory vycházejí z administrativních dat, která jsou centrálně evidována a pravidelně aktualizována. Seznam indikátorů obsažených v indexu je následující:

- příjemci příspěvku na živobytí
- příjemci příspěvku na bydlení
- osoby v exekuci
- dlouhodobě nezaměstnané osoby
- předčasné odchody ze systému vzdělávání – běžné třídy (ASZ, nedatováno, kráceno)

Pro účely systematizace práce s daty jsou obce rozděleny podle počtu bodů v indexu do čtyř následujících kategorií:

- 1. kategorie 0 až 1 bod
- 2. kategorie 2 až 7 bodů
- 3. kategorie 8 až 11 bodů
- 4. kategorie 12 až 30 bodů

Obce spadající počtem bodů do 3. nebo 4. kategorie jsou považovány za sídla s vyšší mírou sociálního vyloučení.

Hodnoty indexu sociálního vyloučení za roky 2023 a 2024 činily v Hanušovicích 23, respektive 22 bodů, přičemž se jednalo o jednu z nejvyšších hodnot v rámci celé ČR. Od roku 2017 hodnota indexu v Hanušovicích poklesla o 3 body z 24 bodů na 21 v roce 2021, nyní znovu lehce stoupla. Při regionálním i celostátním srovnání se ukazuje, že se co do hodnoty indexu se řadí Hanušovice mezi **1 % obcí nejvíce zasažených sociálním vyloučením v rámci České republiky a jsou vůbec nejvíce zasaženou obcí Olomouckého kraje.** Z uvedených indikátorů se na výši indexu v Hanušovicích projevil **nejvíce podíl příjemců příspěvku na živobytí (2,92 %) a podíl lidí v exekuci (13,3 %) (údaje za rok 2023).**

Příjemci sociálních dávek v Hanušovicích

Významným indikátorem míry zatížení obce sociálními problémy mohou být i počty příjemců různých typů sociálních dávek, především pak vybraných dávek hmotné nouze nebo státní sociální podpory. V roce 2023 bylo v Hanušovicích měsíčně průměrně **73 příjemců dávky pomoci v hmotné nouzi (HN) – příspěvku na živobytí (PnŽ).** Jeden příjemce přitom představuje přibližně jednu domácnost (protože výše dávky je vypočítávána pro tzv. společně posuzované osoby) kromě například jednotlivců na ubytovnách a azylových domech, kteří nejsou se svými spolubydlícími společně posuzováni a dalších specifických případů. V roce 2023 **bylo také vyplaceno 96,4 příspěvků na bydlení měsíčně,** příjemci představují 3,85 % obyvatel.

Nezaměstnanost

Podíl nezaměstnaných osob (PNO) v Hanušovicích od roku 2016 setrvale klesal několik let, nicméně v roce 2020 se pokles zastavil a podíl víceméně stagnoval. Zatímco v prosinci roku 2016 činil průměrný PNO 13,8 %, ve stejném měsíci roku 2024 to bylo 7,5 % (v prosinci 2019

byl podíl nezaměstnaných historicky nejnižší, a sice 6,2 %). **V roce 2024 se nezaměstnanost měsíčně pohybovala mezi 5,9 % a 7,5 %.**

Více jak polovinu nezaměstnaných tvoří osoby se základním vzděláním nebo praktickou školou a následně s výučním listem. To se do velké míry týká právě obyvatel vytipovaných lokalit zasažených sociálním vyloučením. Lze tedy vyvodit, že v daných oblastech je podíl nezaměstnanosti několikanásobně vyšší. Počet dlouhodobě nezaměstnaných (12 a více měsíců) také v posledním desetiletí převážně klesal. **Zatímco v roce 2016 činil podíl dlouhodobě nezaměstnaných v Hanušovicích ještě 5,7 %, v posledních letech se pohybuje mezi 2 a 2,5 %.** I tak se ale jedná o nejvyšší podíl v celém ORP Šumperk¹.

Předčasné odchody ze základních škol

V Hanušovicích bylo ve školním roce 2022/2023 evidováno celkem 10 předčasných odchodů ze základní školy, přičemž školu v daném školním roce dokončilo 47 žáků. **To je celkový podíl přes 20 %**, což je jedno z nejvyšších čísel v rámci celé ČR². Úkolem komunitní práce, ale i dalších organizací sociální práce a místní samosprávy by mělo být odhalit příčiny takto vysokého podílu a pracovat společně na jeho řešení.

Dluhy a exekuce optikou statistických dat

Jedním ze zásadních problémů Hanušovic je vysoká míra zadlužení obyvatel. Zejména pak množství osob, které se potýkají s exekucemi. To se přitom zdaleka netýká jen sociálně vyloučených, ale problém prochází napříč celou populací obce. **Podíl osob v exekuci byl ve 3. čtvrtletí roku 2025 12,6 procent s průměrným zadlužením 408 000 Kč. Průměrný počet exekucí na osobu pak činil 6,2.** To je oproti minulým letům mírný pokles. V roce 2022 to bylo 14,1 % a částka přes 500 000 Kč, v roce 2024 12,8 %, ale částka výrazně vyšší než dnes, 458 000 Kč. Data z celé ČR vykazují podíl lidí v exekuci 6,5 %, zadlužení v Hanušovicích je tedy stále téměř 2x vyšší. V insolventci jsou v Hanušovicích 2 % obyvatel, což je přibližně 15 % zadlužených.³

¹ Zdroj: [Data Indexu sociálního vyloučení za rok 2023 – ASZ – 2024 – Agentura pro sociální začlenování](#)

² Zdroj: [Data Indexu sociálního vyloučení za rok 2023 – ASZ – 2024 – Agentura pro sociální začlenování](#)

³ Zdroj: [Podíl osob v exekuci po obcích \(Q3 2025\) / Mapa zadlužení](#)

Mezokontext lokality

Problematika bydlení a sociálně vyloučených lokalit

Na území města Hanušovice se dle údajů ze sčítání lidu, bytů a domů 2021 (dále jen SLDB 2021) nacházelo **celkem 1479 bytů**, z nichž **1270 obvykle obydleno** a **209 (14 %) obvykle neobydleno**. Obec Hanušovice disponuje vlastním bytovým fondem, který čítá **cca 90 bytů**, **což představuje zhruba 6 %** z celkového počtu bytů ve městě. Dva z obecních bytů jsou bezbariérové, 16 bytů je vyčleněno pro seniory a 24 bytů pro nízkopříjmové skupiny. Jde o byty různých velikostí, pouze byty pro seniory mají společnou kuchyň a sociální zařízení na chodbě.

Co se týče **fenoménu sociálně vyloučených lokalit**, je potřeba nejdříve nastínit, co je termínem přesněji myšleno. Jak uvádí Toušek a kol. (2018), *“[z]a znaky těchto lokalit, které mohou mít podobu jednotlivých domů, ulic či celých čtvrtí, jsou považovány prostorová izolace, sociální izolace, ekonomická deprivace, kulturní odlišnost a symbolické vyloučení”* (s. 22). Podle studie jsou rozdílné demografické údaje znatelné zejména u rodinného stavu, vzdělání, ekonomického statusu, počtu členů domácnosti, délce pobytu i etnické sebeidentifikaci: *“obyvatelé SVL jsou častěji svobodní, mají významně nižší vzdělání, potýkají se vyšší „nezaměstnaností“ a nižšími příjmy, žijí v domácnostech s vyšším počtem členů a častěji se stěhují. V neposlední řadě, jakkoli jde o ukazatel nejistý, se častěji hlásí k romské národnosti či etnicitě.”* (Toušek a kol., 2018; s. 31).

Je složité přesně identifikovat počet lokalit, které vykazují výše uvedené znaky. V uplynulých letech došlo ke zrušení ubytovny Za Moravou. Ubytovna Marie je ve stejné situaci jako v analýze z roku 2023 a obývají ji spíše příjemci starobních a invalidních důchodů. V rámci komunitní práce v období 06–12/2025 jsme se, s ohledem na časové i prostorové omezení projektu, věnovali pouze lokalitě “Nádražní” (bytový dům Nádražní 256) a nedokážeme příliš posoudit situaci v ostatních lokalitách, které byly v předchozí analýze zmiňovány. Podle informací místních nicméně někteří z bývalých obyvatel ubytovny Za Moravou nenašli za bydlení náhradu a ocitli se bez přístřeší. Z pohledu sociální pracovnice města je v Hanušovicích vyloučených lokalit více, ale dle popisu se jedná spíše o jednotlivé byty s rodinami, které se nacházejí v nepříznivé sociální situacemi způsobené nezaměstnaností, dluhy atd. Sociální pracovnice na podzim roku 2025 takto identifikuje 6 vyloučených lokalit.

Jak bylo zmíněno výše, naše analýza se bude týkat především lokality “Nádražní”, ve které probíhá současná realizace komunitní práce.

Klíčoví aktéři v oblasti sociálního začleňování

Na poli práce se sociálním vyloučením se v Hanušovicích významně angažuje **samospráva**. Vedení města aktivně využívá dostupné nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (VPP), ale realizuje také vlastní projekty (projekt H-point). Ve spolupráci s MAS provozuje dále službu senior taxi, tzv. H-taxi. Ve spolupráci s MAS Horní Pomoraví byl dále realizován investiční projekt města, kdy vzniklo nové zázemí pro sociální služby a další organizace a instituce působící na území města - tzv. Multifunkční centrum. Záměrem města je nyní pokračovat projekty zaměřenými na bydlení a společné využívání veřejného prostoru.

Město je zapojeno do **komunitního plánování sociálních služeb ORP Šumperk**, v pravidelných měsíčních intervalech se schází koordinační skupina projektu Hanušovice společně. Do sociální problematiky také svou působností zasahují některé poradní orgány Rady města – například komise prevence, komise sociální atd. V rámci městského úřadu působí sociální pracovníci, spolupracující se všemi dále jmenovanými subjekty.

Snaha samosprávy je směřována tímto způsobem zejména do zaměstnanosti a podpory sociální práce svých sociálních pracovníků, ale i podporou dalších NNO. **V roce 2025 bylo uspořádáno i setkání s majiteli bytů v Nádražní** s cílem nastavit spolupráci tak, aby se celková situace v lokalitě zlepšila. Samospráva navrhovala například pronájem některých bytů pro město, které by následně podnájemlo a mělo nástroj, jak ovlivňovat kvalitu bydlení v lokalitě. **Žádný hmatatelný výsledek z tohoto jednání nevyšel** a město nyní řeší jiné priority v oblasti bydlení (výstavba družstevního bydlení).

Přímo v Hanušovicích se nachází pobočka **Úřadu práce**. Dále je zde služebna PČR – Obvodní oddělení Hanušovice a dále **městské policie**, která dlouhodobě využívá nástroje Asistent prevence kriminality (dále jen APK). Momentálně v Hanušovicích pracují tři APK. Přítomnost městské policie v lokalitě Nádražní byla v rámci průzkumu v roce 2025 vnímána obyvateli velmi rozporuplně a většinou ji považují za nepřiměřenou kontrolu. Město deklaruje, že je to nástroj udržení pořádku, s poukazem na odložená rozbitá kola, kusy nábytku atd.

Dalším klíčovým aktérem se silnou vazbou na samosprávu je **MAS Horní Pomoraví**, která sídlí přímo v Hanušovicích a angažuje se ve spolupráci s ostatními partnery v několika oblastech. Cílem aktuálně probíhajícího projektu “Hanušovice společně” je zvýšit šance romských dětí na Hanušovicku na dosažení alespoň středního vzdělání a zlepšit přijímání

romských rodin v regionu veřejností. Dluhová poradna MAS Horní Pomoraví poskytuje od února 2022 odborné sociální poradenství klientům z Hanušovic a má registraci k podávání insolvenčních návrhů od Ministerstva spravedlnosti.

V Hanušovicích poskytují služby terénně i ambulantně také nevládní organizace. Jedná se o **Společně Jekhetane, o.s.**, která ve městě realizuje sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, nízkoprahovou školičku, dále poskytuje odborné sociální poradenství a terénní programy. Jekhetane byl pro tuto fázi komunitní práce klíčový partner, díky kterému se podařilo navázat v komunitě spolupráci a následně i ve spolupráci s městem dokončit úpravy před bytovým domem. I pro město je tato NNO klíčovým partnerem, se kterým je koordinována například distribuce potravinové banky.

Organizace **Podané ruce, o.s.** ambulantně i terénně provozuje nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, určeno pro mladé od 9 do 26 let. Poskytovány jsou také terénní programy pro dospělé. Poslední neziskovou organizací působící ve městě je Charita Šumperk s pečovatelskou službou.

Na začátku roku 2023 do Hanušovic vstoupil Odbor (**Agentura**) **pro sociální začleňování** s tříletým projektem na realizaci komunitní práce, v rámci něž vzniká tato analýza. V současnosti zažádala organizace Jekhetane o navazující projekt komunitní práce v období 2026–2028.

V Hanušovicích funguje **Základní a mateřská škola Hanušovice**.

Text doplňujeme přehlednou tabulkou, shrnující v místě působící klíčové instituce a v případě, že je to relevantní, jejich služby či konkrétní projekty ve vztahu k cílové skupině.

Tabulka 9 – Poskytovatelé sociálních služeb a dalších integračních či inkluzivních aktivit v Hanušovicích

Název instituce	Služby poskytované k listopadu 2025
Městská policie Hanušovice	<ul style="list-style-type: none">• 1 strážník• 3 asistenti prevence kriminality

Policie České republiky – Obvodní oddělení Hanušovice	<ul style="list-style-type: none"> • specialista pro práci PČR s minoritami v SVL
Základní a mateřská škola Hanušovice	<ul style="list-style-type: none"> • provozování speciální třídy na ZŠ a MŠ • školní speciální pedagog • školní sociální pedagog – tato pozice je v roce 2025 neobsazena
Městský úřad Hanušovice	<ul style="list-style-type: none"> • sociální pracovník
Úřad práce – Kontaktní pracoviště Hanušovice, Hynčická 1, 788 33	<ul style="list-style-type: none"> • 2 pracovnice
MAS Horní Pomoraví	<ul style="list-style-type: none"> • projekt Hanušovice společné • dluhová poradna • Integrovaný projekt OPZ+ MAS Horní Pomoraví I. (podpora distribuce Potravinové pomoci, Senior taxi, Podpora pečujících osob, mezioborový terénní tým, H-point)
Společně Jekhetane	<ul style="list-style-type: none"> • centrum neformálního předškolního vzdělávání • odborné sociální poradenství (terénně i ambulantně), terénní programy, služba SAS • potravinová pomoc

Podané ruce	<ul style="list-style-type: none">• terénní programy• nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (terénně i ambulantně)• potravinová pomoc
Agentura pro sociální začleňování	<ul style="list-style-type: none">• komunitní práce
Charita Šumperk	<ul style="list-style-type: none">• osobní asistence• pečovatelská služba

Mikrokontext Nádražní 256

Bytový dům Nádražní

Bytový dům byl původně určený pro zaměstnance železničních drah. Jsou zde celkem dva vchody po devíti bytech (celkem 18 bytů), odhadovaný počet nájemníků je 30–50, z toho cca polovina děti, převažují Romové. Bytové jednotky vlastní několik fyzických osob, které byty přímo neobývají, ale bydlí převážně v Hanušovicích. Zjištěná cena nájmu se pohybuje mezi 12 a 15 000 Kč za byt. Správa bytů je v rukou společenství vlastníků jednotek, kdy aktuálně je jejím správcem jeden z vlastníků bytů. Ustanoven je domovní řád, nájemníci se střídají v úklidu společných prostor. V chodbách jsou umístěny kamery.

Dům je situován prakticky v centru města, v bezprostřední blízkosti vlakového nádraží, ve vzdálenosti pět až deset minut chůze je veškerá základní občanská vybavenost (nádraží, zdravotnické zařízení, škola, školka, hřiště, obchody). Sousedí s kompozičně stejným bytovým domem, kde nicméně nejsou sociální problémy koncentrovány v takové míře. Podle respondentů plyne rozdíl z pozvolného procesu, kdy v nádraží bližším domě byty kupovali soukromé osoby či podnikatelé, kteří **finančně profitují z tíživé socioekonomické situace nájemníků ohrožených chudobou a sociálním vyloučením** a zároveň jim jejich sociální dávky určené na bydlení zaručují stabilní a státem garantovaný zisk (někdy tento fenomén bývá označován jako bytová lichva či obchod s chudobou). Naopak v domě, který je vzdálenější od nádraží, byly byty kupovány obyvateli Hanušovic v lepší socioekonomické situaci, kteří byty zpravidla sami obývají.

Technický stav bytového domu nebyl blíže zjišťován, viditelné znaky jsou nicméně **oprýskaná omítka, rozbité zvonky** a schránky. Někteří obyvatelé domu také tematizují **havarijní stav venkovních schodů** jednoho ze vstupů, kde kvůli tomu nedávno došlo dokonce ke zranění. Některé z bytů zároveň nejsou připojené na plyn a topí se v nich tuhým palivem.

Obyvatelé domů používají ke vstupu do domu převážně zadní vchod, kde je také plácek se sušáky na prádlo, posezením, garážemi a nově také dětským pískovištěm – jedním z výsledků současného působení komunitní práce. V rámci sběru dat byla oslovena nejbližší sousedka lokality, bydlící v rodinném domě, jehož plot ohraničuje zadní část plácku. Oslovená **sousedka tematizuje občasný hluk a odpadky na jejím pozemku**, konflikty závažnějšího charakteru neuvádí.

Vztahy v bytovém domě jsou proměnlivé a někteří z nájemníků je popisují jako komplikované. Vedle nájemníků je prostor před domem využíván i častými návštěvami domácností, ale někdy zde tráví čas i další lidé (nájemníky označování jako “bezdomovci”).

Kdo má v komunitě vliv

Jedna z obyvatelk působí jako terénní pracovnice a sociální pracovnice města v ní má velkou oporu v komunikaci s dalšími obyvateli domu. Tato pracovnice se ovšem někdy dostává do střetu rolí, kdy při snažení například o stav okolí bytového domu je některými nájemníky vnímána jako “policajtká”, “udavačka”, Jiní nájemníci vypovídají o tom, že díky této terénní pracovnici došlo ke zlepšení situace (zejména úklid v okolí domu).

V komunitě má dále vliv také jeden z mužů starší generace, který ovšem vystupuje spíše jednorázově v rámci jednotlivých akcí a událostí a lze ho zatím těžko označit za dlouhodobého lídra místní komunity.

Obecně lze říci, že komunita žije spíše svými každodenními problémy, než že by se jednalo o soudržnou komunitu s přirozenými autoritami, a jsou to spíše lídři, které vystupují ad hoc.

Aktuální potřeby obyvatel lokality U Nádraží

Analýza potřeb místních obyvatel vychází z individuálních a skupinových rozhovorů s celkem 9 lidmi z lokality a 2 častými návštěvníky lokality s příbuzenskými vztahy v lokalitě. Byla identifikována celkem 3 klíčová témata – zlepšení stavu okolí bytového domu, zlepšení stavu samotných bytů a údržby domu a volnočasové a kulturní vyžití.

Zlepšení stavu okolí bytového domu a vytvoření prostoru

Komunita dlouhodobě řeší okolí domu a jeho využití pro volný čas obyvatel a jejich dětí. Pozemky v okolí bytového domu vlastní město a v minulosti se prostor upravil odstraněním staveb ("šopek"), ve kterých se shromažďoval nepotřebný odpad. Prostor se tím sice zlepšil, ale obyvatelům chyběl prostor, kde by se scházeli a kde by se také zabavily jejich menší děti. Větší děti mají vyžití na fotbalovém plácku, které město v létě zřídilo, a od podzimu také v nově vybudovaném skateparku. Obyvatelé tak prostor okolí vybavovali předměty, které jsou pro ně finančně dostupné, neodpovídaly ovšem esteticky mobiliáři města a podporovaly negativní vnímání lokality ze strany ostatních obyvatel.

S komunitou jsme tento problém vytipovali jako prioritu pro jednání s městem a cílem bylo najít cestu, jak prostor upravit tak, aby mohli rodiče bezpečně trávit čas s dětmi před bytovým domem. Bylo potřeba vytipovat přesné místo, druh vybavení, domluvit se s komunitou na práci a s dalšími partnery na koordinaci a realizaci. V září letošního roku poté došlo k vytvoření pískoviště a na povrchové úpravě prostoru před garáží. Práce byla převážně v rukou místních obyvatel společně s komunitním pracovníkem, město poskytlo některé nářadí a kontejner a na závěr umístilo stůl s lavicemi.

Okolí bytového domu tématem zůstává i nadále, okolí je i po úpravách obecně zanedbané a město plánuje v blízké době jeho úpravy. Bude dobré se zaměřit na to, aby byly v těchto plánech slyšeny i potřeby místní komunity.

Řešení stavu bytů a údržby s majiteli

Nájemníci popisují problémy se stavem bytů, ale například i komplikace s uložením dřeva na topení, které nemůže být skládáno a řezáno před bytovým domem (jsou pak upomínáni městskou policií). Uložení ve sklepě může být problematické kvůli vlhkosti. Jedná se o větší množství praktických problémů, které se ovšem s ohledem na nefunkční SVJ nedaří řešit. Majitelé o potřeby nájemníků, stav bytů a okolí nejeví zájem. O situaci ví město a v různých vlnách se tomuto problému věnuje. Jednalo s majiteli bytů i o možnosti pronájmu bytů městem, které by pak byty dál pronajímalo a zároveň mělo možnost ovlivnit chování podnájemníků.

Někteří nájemníci jsou velmi skeptičtí k tomu, že by se dala situace v budoucnu nějak zlepšit. Uvádějí, že s tím nikdo nic nedokáže udělat. Jsou skeptičtí k tomu, že by nějak pomohlo město a kdokoliv další. Nemá cenu se o nic snažit, z toho důvodu, že dokud tu budou někteří nájemníci a majitelé bytů se nebudou o dům starat, tak se nic nezmění. Část nájemníků by o nějaké dílčí zlepšení celkového stavu stálo, ale také jsou velmi skeptičtí k výsledku.

Zde by bylo potřeba několika dílčích věcí, které by mohly přispět ke zlepšení situace.

1) podpora nájemníků v informovanosti o jejich právech a možnostech jejich vymáhání

Nájemníci si ve většině případů nejsou vědomi toho, na co mají nárok a pokud i přesto o některé věci usilují, jsou odrazeni prvním zamítavým postojem ze strany majitelů bytů nebo jsou řešení věcí odkládána na neurčito.

2) tlak města na majitele bytu, aby došlo ke zlepšení

Město má již pozitivní zkušenosti s jednáním s majiteli bytů, díky nimž se podařilo některé dílčí věci vyřešit. Tuto aktivitu by bylo dobré nadále podporovat a ve spolupráci všech postupovat tak, aby došlo k celkovému zlepšení situace. Jeden praktický příklad je otázka topení dřevem, protože v některých bytech není zaveden plyn. Nájemníci si dřevo nechají uskladnit na pozemcích obce v okolí bytového domu, což je ovšem předmětem stížností z hlediska estetiky. Ve společné spolupráci by se mohlo najít řešení, které by mohlo být ku prospěchu všech (ať už zavedení plynu nebo vyhrazení prostoru pro skladování před nařezáním dřeva, kde by to nebylo esteticky "závadné"). Jak již bylo zmíněno, na posledním jednání s majiteli bytů bylo zástupci samosprávy uvažováno o možnosti pronájmu bytů městem, které by byty dále podnájmalo a mohlo více ovlivňovat situaci v bytovém domě (i za využití sociálních a terénních pracovníků).

Nedostatek kulturního a volnočasového vyžití

Obyvatelé komunity svůj volný čas tráví většinou před domem, případně návštěvami dalších členů rodiny a přátel v bližším i vzdálenějším okolí. Na kulturní a volnočasové aktivity, kde je třeba platit vstupné, většina obyvatel nemá prostředky a jsou pro ně nedostupné.

Jednou z mála příležitostí v této oblasti jsou akce města, které jsou bezplatné. Další akce pořádá sdružení Jekethane, které má ovšem pro tuto činnost omezené prostředky.

Obyvatelé tyto přístupné akce velmi kvitují a jsou prospěšné zejména pro propojování v rámci komunity i určitým propojením s majoritou. Pokud by se podařilo posílit prostředky pro realizaci těchto akcí a přinést místním obyvatelům možnosti pravidelného kulturního a volnočasového vyžití, bylo by to komunitou velmi pozitivně přijato. Další příležitostí je zpřístupňovat volnočasové a sportovní kroužky i dětem ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí (např. skrze individuální finanční podporu).

Shrnutí

Sociální situace v Hanušovicích je v mnoha oblastech dlouhodobě riziková a z hlediska indexu sociálního vyloučení patří obec k jedné z nejohroženějších nejen v Olomouckém kraji, ale celé České republice. Některé trendy zaznamenaly v posledních letech mírné zlepšení (např. míra nezaměstnanosti nebo zadluženosti), například předčasné odchody ze základních škol jsou ale stále kritickým problémem a celková míra vyloučení dle indexu spíše stagnuje nebo mírně roste. Hanušovice také výrazně postihly loňské povodně, jejich dopady jsou dlouhodobého charakteru a je na místě se jim nejen v komunitní práci systematicky věnovat.

Je zřejmé, že tyto trendy se ve výrazně vyšší míře týkají právě obyvatel sociálně vyloučených lokalit. Vedle lokality “Nádražní”, na kterou se zaměřuje tato analýza, identifikuje sociální pracovníce obce dalších přibližně 5 míst. Město v posledních letech situaci aktivně řešilo a došlo například ke zrušení problematické ubytovny Za Moravou. Dle místních zdrojů se nicméně nepodařilo některým bývalým obyvatelům znovu zabydlet a skončili bez přístřeší, čímž se část sociálních problémů pouze přesunula jinam. V oblasti řešení sociálního vyloučení existuje v obci poměrně bohatá síť sociálních služeb a dalších klíčových institucí, z nestátních organizací jsou to zejména Jekhetane, Podané ruce, MAS Pomoraví a Charita Šumperk. I tak zaznívaly na listopadovém setkání sociálních pracovníků z ORP Šumperk především hlasy o přetížení, náročnosti práce a malých kapacitách se věnovat sociálním problémům více do hloubky. Pozice komunitního pracovníka, případně “case manažera”, který pomáhá identifikovat a nosit témata, aby nezapadla, a zároveň může být jakýmsi mediátorem a koordinátorem mezi jednotlivými aktéry a místními obyvateli, se ukazuje jako přínosná.

Témata samotné lokality “Nádražní” a jejích obyvatel se točí zejména kolem stavu budovy a jejího okolí. Technický stav budovy je v nevyhovujícím stavu, ať už se jedná o vchody do budovy nebo o otázky topení. Celkově neuspokojivé je také okolí domu, byť zde proběhly v posledních měsících pozitivní změny. V místní komunitě se vyskytuje několik aktivních jedinců, kteří mají alespoň o dílčí aktivity zájem, celkově ale není komunita příliš soudržná.

Hlavními cíli pojmenovanými komunitou jsou zlepšení okolí domu, řešení stavu budovy a vyšší kvalita bydlení a pravidelné a smysluplné využití volného času. V oblasti okolí domu proběhly první společné úpravy, stav budovy řešilo v nedávné době město spolu s vlastníky bytových jednotek, volnočasové využití v současnosti do jisté míry pokrývá město a místní organizace, zejména Jekhetane. Všechna témata je nicméně potřeba dále rozvíjet.

Na závěr přinášíme několik doporučení vyplývajících z analýzy, která mohou sloužit jako inspirace zejména potenciálnímu realizátorovi komunitní práce – organizaci Jekhetane, ale i dalším sociálním službám a místní samosprávě.

Doporučení:

1. mapovat dopady povodní

Povodně mohou mít řadu negativních dopadů v sociální, zdravotní i psychické oblasti. Bylo by dobré se na ně v rámci analýzy místní situace systematicky zaměřovat.

2. identifikovat příčiny předčasných odchodů ze ZŠ

Hanušovice mají v posledních letech vysokou míru předčasných odchodů ze ZŠ, bylo by dobré se zaměřit na identifikaci příčin tohoto stavu a bariér, které místním dětem v dokončení ZŠ brání.

3. zintenzivnit řešení špatného stavu budovy

Samospráva již v tomto ohledu podniká určité kroky a má zkušenosti s jednáním s vlastníky bytových jednotek. Klíčové problémy bydlení se nicméně zatím nedaří posouvat, bylo by dobré tyto snahy podporovat i skrze zapojení místních obyvatel a dalších klíčových aktérů.

4. podpořit vztahy mezi obyvateli i sousedy z okolí

Vztahy nejsou ideální jak mezi lokalitou “Nádražní” a jejím okolím, tak mezi obyvateli lokality samotnými. Vztahy by bylo vhodné rozvíjet pomocí společných aktivit a rozvojem příležitostí k setkávání a facilitované diskusi.

5. zapojovat místní do organizace kulturně-volnočasových aktivit

V současnosti pro místní existují některé příležitosti k smysluplnému trávení volného času, jednak se nicméně jedná spíše o jednorázové události, jednak se na nich ve velmi malé míře podílí samotná komunita. Bylo by dobré se zaměřit na její participaci a posílení udržitelnosti aktivit.

6. podpořit roli komunitního pracovníka jako nositele témat a mediátora mezi institucionálními aktéry a místními komunitami

Síť sociálních služeb a dalších institucí věnujících se sociálnímu začleňování je v oblasti poměrně rozsáhlá, jsou nicméně vnímány nedostatky v oblasti její koordinace a systematické práci na širších sociálních tématech. Tuto pozici by mohl sehrávat komunitní pracovník.

Zdroje

ČRo. (2024). *Velká voda způsobila v Hanušovicích škody za bezmála 100 milionů. Jak se tam lidé s následky povodní vypořádávají?* ČRo Olomouc. <https://olomouc.rozhlas.cz/velka-voda-zpusobila-v-hanusovicich-skody-za-bezmala-100-milionu-jak-se-tam-lide-9324239>

Institut prevence a řešení předlužení. (2025). *Mapa zadlužení — Pokračování projektů Mapa exekucí a Mapa bankrotů*. Mapa zadlužení — Pokračování projektů Mapa exekucí a Mapa bankrotů.

[https://mapazadluzeni.cz/g=obec&v1=podil osob v bankrotu&v1p=2025-Q3&ft=obec&fc=535532&vis=table](https://mapazadluzeni.cz/g=obec&v1=podil%20osob%20v%20bankrotu&v1p=2025-Q3&ft=obec&fc=535532&vis=table)

MMR ČR. (2024). *Data Indexu sociálního vyloučení za rok 2023 - ASZ - 2024*. Agentura pro sociální začleňování. <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/data-indexu-socialniho-vyloucení-za-rok-2023-asz-2024/>

MMR ČR. (2024b). *Dopady povodní*. Agentura pro sociální začleňování. <https://www.socialni-zaclenovani.cz/povodne-2024/dopady-povodni/>

Toušek, L., Hušková, K., Kupka, P., & Brendzová, A. (2018). *Sociálně vyloučené lokality z pohledu socio-demografických ukazatelů (The Demographics of Socially Excluded Localities in the Czech Republic)*. *Demografie*, 60(1), 21–35. Dostupné z: https://www.academia.edu/36227038/Soci%C3%A1ln%C4%9B_vylou%C4%8Den%C3%A9_lokalit%C3%BDch_ukazatel%C5%AF_The_Demographics_of_Socially_Excluded_Localities_in_the_Czech_Republic